

Vergaderjaar 2010–2011

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 836

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 september 2011

Onlangs verscheen het eerste formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie door Portugal van de maatregelen waaraan dat land zich, in het kader van het pakket leningen vanuit het IMF, de Europese faciliteiten EFSF en EFSM, heeft gecommitteerd. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB («de Trojka») naar Lissabon van 1 tot 12 augustus 2011. Dit rapport vormt de basis voor het besluit door de Commissie over uitkering van de volgende tranche. Tevens is bepaald dat de conclusies van het voortgangsrapport leidend zijn bij de beslissing van de lidstaten van het eurogebied om al dan niet in te stemmen met de uitkering van een volgende EFSF tranche. De eerstvolgende tranche zal komen van EFSF en EFSM en zal in totaal 7,6 miljard euro bedragen. Voorzien is dat dit bedrag in september wordt uitgekeerd. Met deze brief wil ik u informeren over de conclusies van deze eerste voortgangsrapportage.

Voorgeschiedenis

In mei 2011 keurde de EU en het IMF een leningenpakket voor Portugal van in totaal 78 miljard euro goed. Hiervan kwam 26 miljard van het IMF, 26 miljard van EFSM en 26 miljard van EFSF. In ruil voor de leningen heeft Portugal ingestemd met een fors pakket aan beleidsmaatregelen en structurele hervormingen dat erop gericht is het Portugese begrotingstekort in 2013 te verlagen tot 3% BBP en de economische structuur te hervormen en te verbeteren. Grondige structurele hervormingen zijn essentieel voor Portugal om de concurrentiekracht te versterken en de potentiële economische groei te verhogen.

Uitkering van afzonderlijke tranches is altijd afhankelijk van naleving van de afspraken in de eerder overeengekomen Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP¹), waarin is vastgelegd aan welke condities Portugal moet voldoen om een positieve uitkomst van de review te krijgen.

¹ Te vinden op internet: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/mou/2011-05-18-mou-portugal_en.pdf

Naar aanleiding van deze eerste formele review, die plaatsvond van 1 tot 12 augustus 2011, heeft de Commissie met steun van de ECB een voortgangsrapport opgesteld. Het rapport is nog niet in zijn geheel publiekelijk beschikbaar. Wel heeft de Trojka een gezamenlijke verklaring afgegeven na afronding van de missie. Deze vindt u als bijlage¹ bij deze brief. Zodra het volledige rapport publiekelijk beschikbaar is zal ik uw Kamer hiervan op de hoogte brengen.

De conclusies van de review

De Commissie oordeelt, samen met de ECB en het IMF, dat Portugal voldoet aan de voorwaarden voor vrijgave van de nieuwe leningstranche. De overeengekomen budgettaire-, structurele-, en financiële sectormaatregelen zijn in voldoende mate uitgevoerd. De Portugese economie ontwikkelt zich grotendeels volgens de aannames waarop het Portugese programma is gebaseerd. In het eerste kwartaal van 2011 kromp de Portugese economie met 0,6% BBP, iets minder dan waarvan uit werd gegaan. De krimp voor geheel 2011 wordt nog steeds geschat op 2,2 % BBP. Een positieve ontwikkeling is dat de uitvoer sterker is dan werd verwacht en de betalingsbalans daarmee sneller aanpast dan was voorzien. Aan de andere kant zijn er risico's voortvloeiend uit de aanhoudende onrust op de financiële markten in het eurogebied.

Budgettaire maatregelen

Het rapport concludeert dat Portugal de gevraagde budgettaire maatregelen in voldoende mate heeft geïmplementeerd. In 2011 moet Portugal in totaal ten minste 5% BBP aan consolidatiemaatregelen treffen, zodat het tekort daalt van 9,1% BBP in 2010 naar 5,9% BBP in 2011. In 2012 en 2013 moet in totaal 5% BBP aan maatregelen worden getroffen om het tekort, conform de doelstellingen in het programma, in 2013 te verlagen naar 3% BBP. Van de totale begrotingsconsolidatie in het programma komt zo'n tweederde aan de uitgavenkant.

Hoewel Portugal op het terrein van budgettair beleid de gevraagde maatregelen naar tevredenheid heeft geïmplementeerd, is er een risico dat de tekortreductie zonder aanvullende maatregelen lager zal zijn dan in het programma wordt beoogd. Portugal heeft aangegeven in dat geval aanvullende maatregelen te zullen treffen, en heeft deze reeds geïdentificeerd. Onder meer kan een belastingverhoging die vanaf 2012 zou ingaan naar voren gehaald worden. De Trojka oordeelt dat de Portugese autoriteiten adequaat reageren op het risico dat de tekortreductie lager zou zijn. Nederland heeft echter wel aangegeven dat deze maatregelen structureel moeten zijn: de problemen in de Portugese overheidsfinanciën moeten op een structurele manier aangepakt worden.

Structurele maatregelen/privatisering

De Portugese economie heeft sinds de toetreding tot de euro fors aan concurrentiekracht verloren. Het is daarom zaak dat Portugal nieuwe groeimotoren vindt waarmee het de concurrentie met Europa en daarbuiten weer aan kan gaan. Er is dan ook een scala aan structurele maatregelen voorzien in het programma. Voor deze eerste review heeft de Portugese regering wetgeving ingediend voor de hervorming van het ontslagrecht en zijn maatregelen getroffen om traditioneel relatief inefficiënte sectoren zoals de energiesector en de telecom-sector te liberaliseren. De eerste maatregelen zijn genomen om het rechtssysteem efficiënter te maken en zo achterstallige zaken te kunnen behandelen. Ook zijn de eerste stappen gezet voor een verdere structurele verbetering van het budgettaire raamwerk. Voor wat betreft de staatsdeelnemingen

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

hebben de autoriteiten o.a. maatregelen genomen om het aantal «golden shares» in te perken.

Financiële sector

Portugal heeft, conform de verplichtingen in het kader van het leningenpakket, significante maatregelen getroffen om de financiële sector te stabiliseren. Zoals voorzien in het programma hebben de acht grote banken eind juni hun kapitalisatieplannen ingeleverd bij de Portugese Centrale Bank. Ondanks dat de uitgangsposities verschillend zijn is de brede doelstelling dat de Portugese banken hun balans moeten verkleinen («deleveraging»), waarbij prioriteit wordt gegeven aan het versterken van de depositobasis. De Portugese banken moeten voor het eind van het jaar een core tier 1 ratio hebben van 9%, en van 10% voor het eind van 2012. Hoewel alle banken in hun herkapitalisatieplannen uit gaan van private mogelijkheden om de core tier 1 ratio te behalen is in het leningenprogramma 12 miljard euro gereserveerd als potentiële backstop mocht dit niet lukken.

Conclusie

Naar het oordeel van het IMF, de Europese Commissie en de ECB voldoet Portugal aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van een nieuwe leningentranche van in totaal 11,5 miljard euro, waarvan 7,6 miljard euro van de EU (EFSF en EFSM) en 3,9 miljard euro van het IMF. Nederland heeft aangegeven dat het belangrijk is dat Portugal de structurele problemen op een structurele manier aanpakt.

Ik hoop u voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager